

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ
(Ζ΄ ΘΕΡΙΝΟ)**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1^η Σεπτεμβρίου 2025, με την ακόλουθη σύνθεση: Μαρία Αθανασοπούλου, Πρόεδρος, Γεωργία Τζομάκα και Άννα Παπαπαναγιώτου, Σύμβουλοι, Γεράσιμος Σταματάτος και Παναγιώτα Τάγαρη (εισηγήτρια), Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας Ευαγγελία Σεραφή.

Γραμματέας: Γεωργία Τζένου, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Τμήματος.

Για να δικάσει την με ΑΒΔ .../5.8.2025 προσφυγή της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία ... και το διακριτικό τίτλο ... , που εδρεύει στη ... , επί της οδού ... και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παρέστη διά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Αναστάσιου-Ευγένιου Χριστοφιλόπουλου (ΑΜ/ΔΣΑ 24563).

Με την υπό κρίση προσφυγή ζητείται η ανάκληση της 216/2025 Πράξης του Στ΄ Κλιμακίου (Β΄ Θερινό) του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελληνικό Δημόσιο, νομίμως εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, παραστάθηκε διά της Παρέδρου του ΝΣΚ Μαρίκας Γερασίμου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της προσφεύγουσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της προσφυγής ανάκλησης.

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ζήτησε την παραδοχή της προσφυγής ανάκλησης.

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας, η οποία πρότεινε την απόρριψη της προσφυγής ανάκλησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, κατά τα άρθρα 295 παρ. 2 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο**

1. Με την υπό κρίση προσφυγή, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο ηλεκτρονικό παράβολο (με κωδικό πληρωμής ...), και τα από 2.9.2025 και 3.9.2025 υπομνήματα, ζητείται η ανάκληση της 216/2025 Πράξης του Στ' Κλιμακίου (Β' Θερινό) του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθ' ο μέρος με αυτήν κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου της 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης που έχει συναφθεί μεταξύ του ... και του οικονομικού φορέα ... , με τίτλο «Πλήρης προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού για τον κόμβο καινοτομίας ...», συμβατικού τιμήματος 13.365.820,00 ευρώ πλέον ΦΠΑ., ήτοι κατά το μέρος που αφορά το άρθρο 8 με τίτλο «Τρόπος πληρωμής – Κρατήσεις» και το Παράρτημα 1 («Περιγραφή του υπό προμήθεια εξοπλισμού που θα παραδοθεί και των σχετικών υπηρεσιών που θα παρασχεθούν σε κάθε μία από τις κάτωθι τμηματικές πληρωμές»), με την αιτιολογία ότι η τροποποίηση του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης, κατά τρόπο που εισάγει συνδυασμό των δύο προβλεπόμενων στο άρθρο 5.1. της διακήρυξης τρόπων πληρωμής έχει ουσιώδη χαρακτήρα κατά το άρθρο 132 παρ. 4 του ν. 4412/2016 και ως εκ τούτου είναι μη επιτρεπτή, περαιτέρω δε δεδομένου ότι το υποβληθέν σχέδιο τροποποίησης του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης κρίνεται μη νόμιμο ομοίως μη νόμιμο κρίνεται και το επισυναπτόμενο στο σχέδιο αυτό Παράρτημα Ι.

2. Η προσφυγή έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως, συνεπώς πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητά της.

3.1. Ο ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147) ορίζει στο άρθρο 132, υπό τον τίτλο «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 72 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)», όπως ισχύει, ότι: «1. Οι συμβάσεις (...) μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) (...) γ) όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή, ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης, γγ) οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης (...). ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ. 4. (...) 4. Η τροποποίηση σύμβασης (...) κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περίπτωσης ε' της παρ. 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση (...) ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που

επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης, β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης (...) υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση (...) γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης (...) 5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σύμφωνα με το παρόν Βιβλίο, για τροποποιήσεις των διατάξεων μίας δημόσιας σύμβασης ή μίας συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά τους, που είναι διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 1 και 2 (...)».

3.2. Από τις ανωτέρω διατάξεις, συνάγεται ότι η κατάρτιση τροποποιητικής σύμβασης με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενης σύμβασης επιτρέπεται μόνο στις περιοριστικά αναφερόμενες στο άρθρο 132 του ν. 4412/2016 περιπτώσεις. Δυνατότητα τροποποίησης παρέχεται, μεταξύ άλλων, όταν, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 1 περ. γ' του εν λόγω άρθρου, η ανάγκη τροποποίησης προκύπτει από απρόβλεπτα γεγονότα, μη αναγόμενα στον χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης και μη δυνάμενα να προβλεφθούν από την αναθέτουσα αρχή με την επίδειξη της ενδεδειγμένης επιμέλειας, κατά την κατάρτιση και έγκριση της μελέτης που αποτελεί τη βάση της δημοπράτησης. Η ενδεδειγμένη επιμέλεια προϋποθέτει εξακρίβωση, αξιολόγηση και συνεκτίμηση κυρίως των υπηρεσιακών αναγκών, των εν γένει επικρατουσών οικονομικών, κοινωνικών και λοιπών συνθηκών που τις επηρεάζουν, της φύσης και των χαρακτηριστικών των ανατιθέμενων υπηρεσιών, των ορθών πρακτικών στον σχετικό τομέα, των δεδομένων που αντλούνται από άλλες παρόμοιες συμβάσεις και των διαθέσιμων οικονομικών και ανθρώπινων πόρων. Περαιτέρω, επιτρεπτή είναι και μία τροποποίηση που δεν είναι ουσιώδης, ανεξαρτήτως της αξίας του αντικειμένου της (βλ. περίπτωση ε' της παραγράφου 1 του ως άνω άρθρου). Όπως δε έχει κριθεί, ως ουσιώδης τροποποίηση σύμβασης νοείται εκείνη, συνεπεία της οποίας μεταβάλλεται ιδίως το εύρος και το περιεχόμενο των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, υποδηλώνοντας τη βούληση των τελευταίων να επαναδιαπραγματευθούν ουσιώδεις όρους ή προϋποθέσεις της σύμβασης (βλ. και αιτιολογική σκέψη 107 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ). Η έννοια της ουσιώδους τροποποίησης αποτυπώνεται ρητά στην παράγραφο 4 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, σύμφωνα με την οποία η τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης εφόσον καθιστά τη σύμβαση ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Πέραν του ως άνω γενικού ορισμού, στην ίδια παράγραφο 4 καθορίζονται τέσσερις ειδικές περιπτώσεις (προϋποθέσεις), όπου η συνδρομή έστω και μίας από αυτές καθιστά, κατά τη ρητή πρόβλεψη του νόμου, ουσιώδη την τροποποίηση της αρχικής σύμβασης. Ειδικότερα, ουσιώδης τροποποίηση σύμβασης υφίσταται, μεταξύ άλλων, όταν, συνεπεία της τροποποίησης, μεταβάλλεται

η οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του αναδόχου, χωρίς τούτο να έχει προβλεφθεί στην αρχική σύμβαση. Η συνδρομή της περίπτωσης αυτής συντρέχει, ιδίως, όταν αυξάνονται τα δικαιώματα ή μειώνονται οι υποχρεώσεις του αναδόχου κατά τρόπο μη προβλεπόμενο στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης. Τέλος, όπως ρητά ορίζεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, εφόσον η τροποποίηση μίας σύμβασης δεν είναι επιτρεπτή, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να κινήσει μία νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, με βάση τα προβλεπόμενα στον ν. 4412/2016 (βλ. ΕλΣυν Ολ. 178/2022, σκέψεις 13 και 14 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, Έβδομο Τμ. 769/2025, σκέψεις 3 και 4 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

3.3. Περαιτέρω, στα ουσιαστικά στοιχεία της σύμβασης περιλαμβάνονται και οι όροι πληρωμής του συμβατικού ανταλλάγματος. Θεωρείται δε, ενόψει των προεκτεθέντων, σημαντική η τροποποίησή τους, όταν διαφοροποιούνται ουσιαστικά από τους υφιστάμενους, χωρίς να προβλέπεται η τροποποίηση αυτή ρητώς από τους κανόνες που διέπουν τη σύμβαση, υποδηλώνοντας έτσι τη βούληση των συμβαλλομένων να τους αναδιαπραγματευθούν. Σημαντική τροποποίησή τους ακόμη συντρέχει σε κάθε περίπτωση που η γνωστοποίηση του τροποποιημένου όρου στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης θα είχε παράσχει τη δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλους υποψηφίους καθώς και τη δυνατότητα να υποβληθούν ουσιαστικά διαφορετικές προσφορές. Επιπροσθέτως, όταν δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι λοιποί οικονομικοί φορείς εμποδίστηκαν λόγω των αρχικών, λιγότερο ευνοϊκών όρων να υποβάλουν προσφορά ή ότι θα ενδιαφέρονταν να υποβάλουν προσφορά λόγω των νέων συμβατικών όρων ή, άλλως, ότι η υποβολή προσφοράς από αποκλεισθέντα προσφέροντα θα μπορούσε να γίνει δεκτή λόγω των νέων συμβατικών όρων. Αν επιτρεπόταν στην αναθέτουσα αρχή να τροποποιεί κατά βούληση και κατά το στάδιο της εκτέλεσης της σύμβασης τους όρους του πληρωμής του συμβατικού ανταλλάγματος, χωρίς προηγούμενη ρητή πρόβλεψη της δυνατότητας αυτής, θα αλλοιώνονταν οι αρχικά προβλεφθέντες όροι που διέπουν την ανάθεση της σύμβασης και θα παραβιάζονταν οι αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των ενδιαφερομένων να συμμετάσχουν, όπως και των διαγωνιζομένων, που διέπουν την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων. Μια τροποποίηση μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί ως σημαντική όταν μεταβάλλει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του επιλεγέντος μειοδότη κατά τρόπο μη προβλεπόμενο στην αρχική σύμβαση (ΔΕΕ C-454/06, Presstext Nachrichtenagentur GmbH, σκ. 35-37). Συνεπώς, η μεταβολή, μετά την κατάρτιση της σύμβασης, από την αναθέτουσα αρχή των όρων πληρωμής του συμβατικού ανταλλάγματος, επ' ωφελεία του αναδόχου, που αλλοιώνει τη γενική οικονομία του διαγωνισμού και τους όρους που διείπαν την ανάθεσή της, συνιστά ουσιαστική τροποποίηση των όρων εκτέλεσης της σύμβασης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ 1650/2023 σκ. 14, ΔΕΚ C-496/99 P, Επιτροπή

κατά CAS Succhi di Frutta, σκ. 116-121 και C-454/06, Presstext Nachrichtenagentur GmbH, σκ. 35-37).

4. Στην ένδικη υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων προκύπτουν τα ακόλουθα:

4.1. Με την .../2023 διακήρυξη του ... , προκηρύχθηκε ανοικτός διεθνής ηλεκτρονικός διαγωνισμός με τίτλο «Πλήρης προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού για τον Κόμβο Καινοτομίας ...)», κύριος στόχος του οποίου είναι η επιδεικτική λειτουργία της τεχνολογίας παραγωγής, αποθήκευσης και χρήσης υδρογόνου από ηλεκτρική ενέργεια προερχόμενη από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ). Σύμφωνα με το άρθρο 1.3 της διακήρυξης, συνοπτικά «ο Κόμβος Υδρογόνου θα αποτελείται από ένα Φωτοβολταϊκό πάρκο (Φ/Β) και όλο τον εξοπλισμό της αξιακής αλυσίδας παραγωγής και εφαρμογής του πράσινου υδρογόνου. Κατ' αρχάς, τον Ηλεκτρολύτη που με το πράσινο του Φ/Β θα παράγει το Υδρογόνο, το οποίο θα αποθηκεύεται συμπιεσμένο σε ειδικές χαλύβδινες φιάλες. Μετά, την Μπαταρία που θα αποθηκεύει το περίσσιο πράσινο ηλεκτρικό ρεύμα από το Φ/Β κατά τις μεσημβρινές ώρες για να το αποδώσει στον Ηλεκτρολύτη όταν δεν θα λαμβάνει από το Φ/Β. Ακολουθώς, το Κελί Καυσίμου (fuel Cell) που θα λαμβάνει πράσινο υδρογόνο και θα παράγει ηλεκτρικό ρεύμα για τον Κόμβο κατά τις ώρες της ημέρας που δεν θα αποδίδεται από το Φ/Β. Μετά, την Αποθήκη πράσινου Υδρογόνου υπό πίεση σε χαλύβδινες φιάλες, το οποίο παράγεται από τον Ηλεκτρολύτη και συμπιέζεται, έτοιμο για διάθεση, προς το Πρατήριο ... (Υδρογονάδικο), προς το Κελί Καυσίμου και προς λοιπούς ερευνητικούς σκοπούς. Κατόπιν, το Πρατήριο πράσινου Υδρογόνου (Υδρογονάδικο) που θα εφοδιάζει μελλοντικά, με πράσινο υδρογόνο, τα βαρέα απορριμματοφόρα οχήματα του Δήμου Τέλος, τα δύο υδρογονοκίνητα οχήματα, τα οποία θα εφοδιάζονται καθημερινά από το Πρατήριο και θα είναι αναπόσπαστο μέρος του επιδεικτικού χαρακτήρα του Κόμβου».

4.2. Το άρθρο 5.1 της διακήρυξης ρυθμίζει τον τρόπο πληρωμής του αναδόχου ως εξής: «5.1.1. Η πληρωμή του αναδόχου θα πραγματοποιηθεί τμηματικά. Σύμφωνα (...) με το παρακάτω χρονοδιάγραμμα το οποίο περιγράφεται στην παρ. 6.1.2 της παρούσας θα πραγματοποιείται τμηματικά η πληρωμή του αναδόχου ανάλογα με την πρόοδο της προμήθειας βάσει ενός εκ των δύο (2) τρόπων πληρωμής: Τρόπος πληρωμής (Α): 1η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: εκσκαφές, μεταφορές, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου, σκυρόδεμα και σίδερα, μεταλλική περίφραξη, δεξαμενές αερίων υπό πίεση, είδη ατομικής

προστασίας, περιφερειακά είδη πλήρωσης φιαλών, εγκατάσταση ύδρευσης, αποχέτευσης, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων, φωτοβολταϊκό σύστημα, μονάδα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, δύο (2) βοηθητικά κτίρια (containers) για αποθήκευση, μελέτες εφαρμογής. 2η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 20% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: ηλεκτρολογικές εργασίες, μεταλλικές κατασκευές, σύστημα γερανογέφυρας, προκατασκευασμένο κτίριο, σύστημα διαχείρισης ενέργειας, υποσταθμός μέσης τάσης, υδρογονοκίνητα οχήματα. 3η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: μονάδα κελιού καυσίμου, μονάδες ηλεκτρολυτών, σύστημα ανάκτησης θερμότητας, πρατήριο ... (σε πλήρη λειτουργία) Και η 4η τελευταία τμηματική πληρωμή και αποπληρωμή ποσοστού 15% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της οριστικής ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Η εν λόγω οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή θα πραγματοποιηθεί με την υλοποίηση των κάτωθι ειδών και σχετικών εργασιών: εργαστηριακός μετρητικός εξοπλισμός και σύνδεση όλων των ειδών του εξοπλισμού μεταξύ τους, σύνδεση με το EMS και σταθμό μέσης τάσης και παράδοση του εξοπλισμού συνολικά σε πλήρη λειτουργία κατόπιν της οριστικής ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής του εξοπλισμού από την αρμόδια Επιτροπή. ή Τρόπος πληρωμής (B): Με τη χορήγηση έντοκης προκαταβολής ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την κατάθεση ισόποσης εγγύησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 72 παρ. 7 του Ν. 4412/2016. Το υπόλοιπο ποσοστό 25% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, θα δοθεί στον Ανάδοχο με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: εκσκαφές, μεταφορές, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου, σκυρόδεμα και σίδερα, μεταλλική περίφραξη, δεξαμενές αερίων υπό

πίεση, είδη ατομικής προστασίας, περιφερειακά είδη πλήρωσης φιαλών, εγκατάσταση ύδρευσης, αποχέτευσης, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων, φωτοβολταϊκό σύστημα, μονάδα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, δύο (2) βοηθητικά κτίρια (containers) για αποθήκευση, μελέτες εφαρμογής, ηλεκτρολογικές εργασίες, μεταλλικές κατασκευές, σύστημα γερανογέφυρας, προκατασκευασμένο κτίριο, σύστημα διαχείρισης ενέργειας, υποσταθμός μέσης τάσης, υδρογονοκίνητα οχήματα. Το υπόλοιπο ποσοστό 45% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, θα δοθεί στον Ανάδοχο με την προϋπόθεση υλοποίησης από τον Ανάδοχο των υπολοίπων κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος ήτοι με τη σύνδεση όλων των μερών του εξοπλισμού μεταξύ τους και άρα με την οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή του εξοπλισμού από την αρμόδια Επιτροπή. Η εν λόγω οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή θα πραγματοποιηθεί με την υλοποίηση των κάτωθι ειδών και σχετικών εργασιών: μονάδα κελιού καυσίμου, μονάδες ηλεκτρολυτών, σύστημα ανάκτησης θερμότητας, πρατήριο ... (σε πλήρη λειτουργία), εργαστηριακός μετρητικός εξοπλισμός και σύνδεση όλων των ειδών του εξοπλισμού μεταξύ τους, σύνδεση με το EMS και σταθμό μέσης τάσης και παράδοση του εξοπλισμού συνολικά σε πλήρη λειτουργία (...) Η παραπάνω προκαταβολή θα είναι έντοκη (...) Σε περίπτωση που ο Ανάδοχος δεν ορίσει τον τρόπο πληρωμής του, η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει μόνη της για την επιλογή του τρόπου πληρωμής και εν προκειμένω του πρώτου τρόπου κατά τα ανωτέρω (...)).

4.3. Οριστικός ανάδοχος της προμήθειας αναδείχθηκε ο οικονομικός φορέας ... , με τον οποίο και συνήφθη η από 14.3.2025 σχετική σύμβαση. Στο άρθρο 1 της σύμβασης αυτής, περιγράφεται το συμβατικό αντικείμενο και περιλαμβάνεται ο Πίνακας 1 με τίτλο «Περιγραφή υπό προμήθεια εξοπλισμού και σχετικών υπηρεσιών», όπου αναφέρονται περιγραφικά 33 επιμέρους είδη. Με το άρθρο 8 της σύμβασης, που τιτλοφορείται «Τρόπος πληρωμής – κρατήσεις», έχει υιοθετηθεί ο πρώτος τρόπος πληρωμής που προέβλεπε η διακήρυξη και ορίζεται ότι η πληρωμή του αναδόχου θα πραγματοποιηθεί τμηματικά, ανάλογα με την πρόοδο του συμβατικού αντικειμένου. Ειδικότερα, η 1^η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, δηλαδή ποσού 4.678.037,00 ευρώ, προβλέπεται να καταβληθεί υπό την προϋπόθεση υλοποίησης από τον ανάδοχο των αντιστοίχως αναφερομένων εργασιών και προμηθειών, εντός του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος, και της ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια επιτροπή. Υπό ανάλογες προϋποθέσεις, προβλέπεται και η καταβολή της 2^{ης} τμηματικής πληρωμής, ποσοστού 20% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, δηλαδή ποσού 2.673.164,00 ευρώ, της 3^{ης} τμηματικής πληρωμής, ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, δηλαδή ποσού 4.009.746,00 ευρώ, και της 4^{ης} και

τελευταίας τμηματικής πληρωμής και αποπληρωμής ποσοστού 15% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, δηλαδή ποσού 2.004.873,00 ευρώ.

4.4. Στις 2.4.2025, η ανάδοχος ... υπέβαλε αίτημα τροποποίησης του τρόπου πληρωμής του συμβατικού τιμήματος, επικαλούμενη ότι, από την ημερομηνία κατάρτισης και υποβολής της οικονομικής προσφοράς της μέχρι σήμερα, διανύθηκε διάστημα πλέον του έτους, κατά τη διάρκεια του οποίου σημειώθηκαν ραγδαίες μεταβολές στην εγχώρια και παγκόσμια οικονομία. Εξαιτίας αυτών, ζήτησε την αλλαγή του τρόπου πληρωμής με την εφαρμογή του δεύτερου τρόπου που προέβλεπε το άρθρο 5 της διακήρυξης και, ειδικότερα, τη χορήγηση έντοκης προκαταβολής 30% επί του συμβατικού τιμήματος και δύο επιπλέον πληρωμών 25% και 45% επί του συμβατικού τιμήματος. Οι λόγοι που περαιτέρω επικαλέστηκε η εταιρεία, σε στήριξη του αιτήματός της, ήταν (α) η μεταβολή του οικονομικού προγραμματισμού της, καθώς η καθυστέρηση 13 μηνών είχε ως αποτέλεσμα αφενός τη μεταβολή της αξίας των προϊόντων που σχετίζονται με την υποδομή παραγωγής υδρογόνου, με αυτόθροη συνέπεια την αύξηση του κόστους υλοποίησης της Σύμβασης, αφετέρου την ανατροπή του χρηματοοικονομικού προγραμματισμού της εταιρείας, η οποία ευλόγως ανέμενε νωρίτερα την εκκίνηση του συμβατικού αντικειμένου και τη ροή χρηματοδότησης αυτής. Επιπλέον, κατά την ανάδοχο, μεταβλήθηκαν οι προϋποθέσεις δανειοδότησης και χρηματοδότησης των προμηθευτών εξοπλισμού, λόγω της αβεβαιότητας των αγορών. (β). Οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και γεωπολιτικές συνθήκες οι οποίες επέφεραν σημαντικές συνέπειες στην αγορά και την τιμολόγηση του εξοπλισμού και των πρώτων υλών. Ειδικότερα, αυξήθηκαν σημαντικά οι διεθνείς τιμές πρώτων υλών και εξοπλισμού, λόγω της διαταραχής της εφοδιαστικής αλυσίδας από τον αυξανόμενο αριθμό των γεωπολιτικών συγκρούσεων και εντάσεων, αλλά και των έντονων καιρικών φαινομένων λόγω της κλιματικής αλλαγής και της ζήτησης/απαίτησης για τεχνολογίες πράσινης ενέργειας. Αξιοσημείωτη επιβάρυνση σημειώθηκε στα ναύλα/κόμιστρα των μεταφορών αφενός λόγω της συνεχιζόμενης κρίσης στη Διώρυγα του Σουέζ, αφετέρου λόγω της αύξησης του κόστους των καυσίμων. Επίσης, αυξήθηκαν οι δασμοί και οι περιορισμοί στην εισαγωγή προϊόντων από τρίτες χώρες, με άμεσο αντίκτυπο στην αγορά εξοπλισμού υδρογόνου, που προέρχεται κυρίως από τρίτες χώρες (Κίνα, Η.Π.Α.). Στα ανωτέρω προστίθενται η αβεβαιότητα των αγορών από τις γεωπολιτικές εξελίξεις και την αστάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς ο εν εξελίξει πόλεμος στην Ουκρανία εξακολουθεί να επηρεάζει τις τιμές της ενέργειας και των μετάλλων, τα οποία αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για τον εξοπλισμό του υδρογόνου, η κλιμάκωση της σύγκρουσης στη Γάζα έχει επιφέρει επιπλέον αναταραχές στην αγορά καυσίμων και στις διεθνείς μεταφορές, ενώ οι πολιτικές εξελίξεις στις ΗΠΑ προκαλούν συναλλαγματική αστάθεια και αβεβαιότητα για τις πολιτικές που θα

ακολουθήσουν οι ΗΠΑ απέναντι στην ενεργειακή μετάβαση. Κατά την εταιρεία, «[υ]πό το πρίσμα όλων των ανωτέρω, η αιτούμενη αλλαγή στον τρόπο πληρωμής συνίσταται ως η βέλτιστη λύση που θα εξασφαλίσει την επιτυχή υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου της Σύμβασης. Καθίσταται δε επιβεβλημένη και ως αντισταθμιστικό μέτρο στις νέες οικονομικές και γεωπολιτικές συνθήκες. Καταρχήν, η χορήγηση της προκαταβολής θα επιφέρει οικονομική ρευστότητα, η οποία θα επιτρέψει στην εταιρεία μας την εύρυθμη και απρόσκοπτη χρηματοδότηση των αυξημένων τεχνολογικών απαιτήσεων της Σύμβασης. Παράλληλα θα αποτελέσει κίνητρο για τους κάθε είδους προμηθευτές για την άμεση έναρξη της προμήθειας των υλικών και της εγκατάστασης. Έτσι, ελαχιστοποιούνται, άλλως εξαλείφονται οι όποιοι κίνδυνοι για καθυστερήσεις – ματαιώσεις στην προμήθεια των υλικών, και συνακόλουθα αποφεύγεται η καθυστέρηση στην υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου. Επίσης, θα «κλειδώσει» τις τιμές των υλικών – υπηρεσιών και έτσι θα αναχαιτίσει τυχόν νέες ανατιμήσεις, διασφαλίζοντας υμάς από υπερκοστολογήσεις αλλά και περαιτέρω μη ελεγχόμενες και μη προβλεπόμενες αναθεωρήσεις».

4.5. Μετά τη θετική, από 10.4.2025, εισήγηση της οικείας Επιτροπής Παραλαβής, το ανωτέρω αίτημα της αναδόχου έγινε δεκτό και εγκρίθηκε η 1^η τροποποίηση της σύμβασης, κατά το μέρος που αφορά τον τρόπο πληρωμής του συμβατικού τιμήματος (Πρακτικό Διοικητικού Συμβουλίου/11.4.2025). Για την τροποποίηση, διατυπώθηκε θετική γνώμη από τον Προϊστάμενο της Διαχειριστικής Αρχής «...», με το .../15.5.2025 έγγραφο του τελευταίου. Η τροποποιητική σύμβαση υπεγράφη στις 19.5.2025, χωρίς να υποβληθεί στο Κλιμάκιο για προσυμβατικό έλεγχο, περιλαμβάνει δε τις εξής τροποποιήσεις, σε σχέση με το αρχικό κείμενο: (α) Στο άρθρο 6, προστέθηκε παράγραφος 6.4., όπου διαλαμβάνεται πρόβλεψη για την κατάθεση εγγύησης προκαταβολής για ποσό ίσο με αυτό της προκαταβολής, περαιτέρω δε ορίζεται ο τρόπος απόσβεσης της προκαταβολής και επιστροφής της εγγύησης. (β) Το άρθρο 8 περιγράφει ως τρόπο πληρωμής τη χορήγηση έντοκης προκαταβολής ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος και, στη συνέχεια, την πληρωμή, αρχικά ποσοστού 25% και, τέλος, του υπολειπόμενου 45% του συμβατικού τιμήματος, με την ολοκλήρωση των αντιστοίχως αναφερόμενων εργασιών, κατά τα οριζόμενα στο σχετικό άρθρο της διακήρυξης. Στη σύμβαση, επισυνάφθηκε, ως αναπόσπαστο μέρος, το Παράρτημα 1, όπου παρατίθεται πίνακας με τίτλο «Περιγραφή του υπό προμήθεια εξοπλισμού που θα παραδοθεί και των σχετικών υπηρεσιών που θα παρασχεθούν σε κάθε μία από τις δύο τμηματικές πληρωμές». Σε συνέχεια της 1^{ης} τροποποίησης, η ανάδοχος εισέπραξε, στις 30.5.2025, την έντοκη προκαταβολή ποσοστού 30% (4.009.746,00 ευρώ) επί του συμβατικού τιμήματος (βλ. από 25.6.2025 εισήγηση Επιτροπής

Παραλαβής), καταθέτοντας την από 21.5.2025 ισόποση εγγυητική επιστολή προκαταβολής.

4.6. Στις 7.5.2025, η ανάδοχος υπέβαλε νέο αίτημα τροποποίησης της σύμβασης, αυτή τη φορά αναφορικά με μέρος του εξοπλισμού που αποτελούσε το συμβατικό αντικείμενο της προμήθειας. Το αίτημα επικαιροποιήθηκε στις 6.6.2025 και συμπληρώθηκε στις 25.6.2025 με το, τιτλοφορούμενο «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ... ΑΝΑ ΕΞΑΡΤΗΜΑ», έγγραφο της αναδόχου. Σύμφωνα δε με το υποβληθέν αίτημα, «Από τη σύνταξη των αρχικών τεχνικών προδιαγραφών του έργου ... έχουν παρέλθει σχεδόν δύο έτη. Στο διάστημα αυτό, η τεχνολογία στον τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και του Πράσινου Υδρογόνου έχει εξελιχθεί ραγδαία, προσφέροντας αποδοτικότερες, καινοτόμες και ασφαλέστερες λύσεις. Η αναπροσαρμογή του εξοπλισμού κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να διασφαλιστεί η μέγιστη απόδοση υπό τις λειτουργικές συνθήκες του έργου και η συμμόρφωση με τις σύγχρονες ευρωπαϊκές στρατηγικές πράσινης ανάπτυξης. Παράλληλα, η ανάδοχος εταιρεία από τη ... , ... , δήλωσε αδυναμία προμήθειας του αρχικά προβλεπόμενου ηλεκτρολύτη, γεγονός που καθιστά επιβεβλημένη την αντικατάστασή του. Η αλλαγή αυτή συνεπάγεται, κατά συνέπεια, και την ανάγκη αντικατάστασης του αντίστοιχου μετρητικού συστήματος, καθώς ο νέος ηλεκτρολύτης απαιτεί διαφορετικές τεχνικές προδιαγραφές και αρχιτεκτονική λειτουργίας. Το νέο πακέτο εξοπλισμού σχεδιάστηκε με γνώμονα: • την αναβάθμιση της συνεργασίας μεταξύ υποσυστημάτων, ειδικά με στοχαστικές ΑΠΕ όπως τα φωτοβολταϊκά, ώστε να διασφαλιστεί σταθερή και ευέλικτη λειτουργία του ηλεκτρολύτη, • τη βελτιστοποίηση της ενεργειακής κατανάλωσης ανά κιλό παραγόμενου πράσινου υδρογόνου, με την ενσωμάτωση σύγχρονου, ενεργειακά αποδοτικότερου εξοπλισμού, • τη μείωση του λειτουργικού κόστους και των απαιτήσεων συντήρησης, μέσω αυξημένου χρόνου ζωής, υψηλότερης αξιοπιστίας και εκτεταμένων εγγυήσεων, • τη συμμόρφωση με τις επικαιροποιημένες απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής Hydrogen Europe, • την ενίσχυση της αξιοπιστίας της εφοδιαστικής αλυσίδας, μέσω επιλογής κατασκευαστών με ενεργή και σταθερή παρουσία στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά, αποφεύγοντας εξαρτήσεις από προμηθευτές που αδυνατούν να τηρήσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η αναβάθμιση των υποστηρικτικών υποσυστημάτων — συστήματος ελέγχου (SCADA), αποθήκευσης ενέργειας (ESS), φωτοβολταϊκών πάνελ, βάσεων Φ/Β και υποσταθμού — δεν αποτελεί αυτόνομη επιλογή, αλλά αναγκαία τεχνική συνέργεια: • Απορρέει από την ανάγκη ευθυγράμμισης με τις απαιτήσεις του νέου ηλεκτρολύτη σε επίπεδο διασυνδεσιμότητας και ηλεκτρικής συμβατότητας. • Τεκμηριώνεται από ενεργειακές μελέτες που ανέδειξαν αυξημένες ανάγκες αποθήκευσης και διαχείρισης ισχύος. • Στοχεύει στην επιμήκυνση της διάρκειας ζωής του εξοπλισμού, με βελτιωμένους δείκτες

MTBF, MTTR και μειωμένο συνολικό κόστος συντήρησης. • Ενσωματώνει σύγχρονες απαιτήσεις ασφάλειας και συμμόρφωσης με διεθνή πρότυπα (IEC, ISO, VDE), διασφαλίζοντας την ασφαλή, αποδοτική και διαγνωστικά εύρωστη λειτουργία του συστήματος μέσω έξυπνων αυτοματισμών (...)

Κατατίθεται αίτημα τροποποίησης του προτεινόμενου εξοπλισμού στο έργο ... , όπως αυτό προέκυψε κατόπιν αναθεώρησης της τεχνικής μελέτης. Η τροποποίηση κρίνεται αναγκαία για λόγους:

- αξιόπιστης αντικατάστασης του αρχικού προμηθευτή του βασικού εξοπλισμού (ηλεκτρολύτης και εργαστηριακό μετρητικό όργανο),
- τεχνολογικής αναβάθμισης και ενεργειακής αποδοτικότητας,
- και προσαρμογής στις απαιτήσεις σύγχρονης, εκσυγχρονισμένης λειτουργίας του συστήματος.

Η αλλαγή βασίζεται σε εκτενή τεχνική ανάλυση και σύγκριση εναλλακτικών επιλογών, βάσει διεθνών προτύπων (IEC, ISO, VDE), και ανταποκρίνεται στην ανάγκη επίτευξης βέλτιστης απόδοσης του συστήματος παραγωγής, αποθήκευσης και διαχείρισης πράσινου υδρογόνου. Όλα τα σχετικά τεχνικά αρχεία και φυλλάδια του νέου εξοπλισμού επισυνάπτονται στο παρόν για πλήρη τεκμηρίωση. Επιπλέον, η νέα επιλογή εξοπλισμού προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα σε όρους συνολικού κόστους κύκλου ζωής του έργου (Life Cycle Cost - LCC), μειώνοντας τις ανάγκες για μη προγραμματισμένες συντηρήσεις, αυξάνοντας τον μέσο χρόνο μεταξύ αστοχιών (MTBF) και μειώνοντας τον μέσο χρόνο αποκατάστασης (MTTR). Η προτεινόμενη τροποποίηση είναι πλήρως εναρμονισμένη με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές της Πράσινης Συμφωνίας (Green Deal) και της Hydrogen Europe Strategy, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα και την τεχνολογική καινοτομία του έργου.

Συνοπτική Παρουσίαση: Η τροποποίηση του εξοπλισμού στο έργο ... προκύπτει από αναλυτική τεχνική αξιολόγηση, με στόχο:

- την ενσωμάτωση σύγχρονης τεχνολογίας,
- τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης,
- την αύξηση της επιχειρησιακής αξιοπιστίας,
- και τη διασφάλιση ευελιξίας λειτουργίας υπό στοχαστικές συνθήκες παραγωγής από ΑΠΕ.

Η αλλαγή αφορά κρίσιμα υποσυστήματα παραγωγής και διαχείρισης πράσινου υδρογόνου, περιλαμβάνοντας:

- αντικατάσταση του ηλεκτρολύτη με σύστημα υψηλότερης ενεργειακής απόδοσης και εκτεταμένου εύρους λειτουργίας (3%–100%),
- αναβάθμιση του συστήματος αποθήκευσης ενέργειας (ESS) με αυξημένη χωρητικότητα και ανθεκτικότητα,
- βελτίωση του συστήματος ελέγχου (SCADA) με πλήρες real-time monitoring και δικτυακή διασυνδεσιμότητα,
- χρήση bifacial φωτοβολταϊκών πάνελ υψηλής απόδοσης,
- τοποθέτηση ενισχυμένων βάσεων Φ/Β, σύμφωνων με τα πρότυπα Eurocodes,
- βελτιστοποίηση διασύνδεσης μέσω νέου υποσταθμού, με μετασχηματιστή ελαίου,
- αντικατάσταση του εργαστηριακού μετρητικού συστήματος με Test Bench βασισμένο στο

Η τροποποίηση αυτή βελτιστοποιεί σημαντικά το Life Cycle Cost (LCC), μειώνει το τεχνικό ρίσκο, αυξάνει τον MTBF, μειώνει τον MTTR, και ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις στρατηγικές

της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Πράσινη Συμφωνία και την ενέργεια από Πράσινο Υδρογόνο [παρατίθεται πίνακας τεχνικής σύγκρισης παλιού και νέου εξοπλισμού, εξειδικευμένη τεχνική ανάλυση ηλεκτρολύτη, σύγκριση παραγωγικής ικανότητας και ενεργειακής απόδοσης, ανάλυση ρίσκων και οφελών, τεχνική σύγκριση μετρητικού συστήματος κυψελών καυσίμου]».

4.7. Ως προς το αίτημα τροποποίησης του συμβατικού αντικειμένου, η Επιτροπή Παραλαβής, επικαλέστηκε το άρθρο 6.6 της διακήρυξης (Επικαιροποίηση τεχνικών προδιαγραφών κατά την εκτέλεση της σύμβασης), σύμφωνα με το οποίο «Εφόσον, μετά τη σύναψη της σύμβασης έχουν αντικατασταθεί, από τον κατασκευαστή, κάποια εκ των προσφερόμενων αγαθών με νεότερα είδη/μοντέλα/εκδόσεις, ο ανάδοχος υποβάλλει στην αναθέτουσα αρχή πρόταση επικαιροποίησης, η οποία υπόκειται στην έγκριση της αναθέτουσας αρχής, κατόπιν γνωμοδότησης της Επιτροπής Παρακολούθησης- Παραλαβής. Στο πλαίσιο της πρότασης επικαιροποίησης, τα αγαθά που θα αντικαταστήσουν εκείνα που προσφέρθηκαν και αξιολογήθηκαν πρέπει είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προσφερθέντα. Εφόσον εγκριθεί η πρόταση, ο ανάδοχος υποχρεούται να προμηθεύσει τα επικαιροποιημένα αγαθά αντί των αρχικά προσφερθέντων, χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση της αναθέτουσας αρχής και χωρίς μεταβολή των όρων πληρωμής. Ο χρόνος παράδοσης των επικαιροποιημένων αγαθών, όπως έχει οριστεί στην παρ. 6.1.1. της παρούσας, εκκινεί από την κοινοποίηση της εγκριτικής απόφασης της αναθέτουσας αρχής στον ανάδοχο». Στο πλαίσιο αυτό, εισηγήθηκε, στις 25.6.2025, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα: «(...) Ο Ανάδοχος αιτείται την αντικατάσταση/επικαιροποίηση: • του ηλεκτρολύτη, λόγω διακοπής παραγωγής του μοντέλου ... από την κατασκευάστρια εταιρεία Ο προτεινόμενος νέος εξοπλισμός είναι της εταιρείας ... (μοντέλα ... και ...). • του μετρητικού εξοπλισμού του ηλεκτρολύτη, καθώς ο νέος ηλεκτρολύτης ... απαιτεί ειδικό συμβατό εξοπλισμό, για τη μέτρηση των παραμέτρων υδρογόνου (πίεση, παροχή, καθαρότητα κ.λπ.). • του μετρητικού εξοπλισμού των κυψελών καυσίμου (αντικατάσταση του συστήματος ... με ...). • του συστήματος SCADA, ώστε να διασφαλιστεί πλήρης διαλειτουργικότητα με το νέο μετρητικό σύστημα, τον ηλεκτρολύτη, τους inverter και τη μονάδα αποθήκευσης ενέργειας. • των φωτοβολταϊκών πλαισίων (...), • του συστήματος αποθήκευσης ενέργειας (...). • των inverter (...). • του υποσταθμού μέσης τάσης (1600KVA). • και των βάσεων στήριξης (...). Ως εκ τούτου, στο άρθρο 1 της αρχικής σύμβασης όπως ισχύει στον Πίνακα 1 τα με A/A 5 και 9 είδη και στην παρ. 9.1.1. τροποποιούνται/επικαιροποιούνται ως εξής και αντίστοιχα τα με A/A 5 και 9 είδη του Παραρτήματος 1 (των τμηματικών πληρωμών) της 1ης Τροποποίησης (...) της αρχικής σύμβασης: A/A 5 Προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και θέση σε πλήρη και κανονική λειτουργία του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού προκατασκευασμένου υπαίθριου

υποσταθμού Μέσης Τάσης 1600KVA με όλα τα απαραίτητα μέσα προστασίας. Α/Α 9 Προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και θέση σε πλήρη και κανονική λειτουργία του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού μονάδος ηλεκτρόλυσης ισχύος τουλάχιστον 900 kWe. Επίσης, στην παρ. 9.1.1 (Χρονοδιάγραμμα προμήθειας – Υποχρεώσεις Αναδόχου) του άρθρου 9 της σύμβασης στην πρόβλεψη: • Υποσταθμός Μέσης Τάσης 1600kVA με όλα τα απαραίτητα μέσα προστασίας. Οι αλλαγές συνοδεύονται από αναλυτικό Πίνακα Συγκριτικής Ανάλυσης και Παράρτημα Τεχνικής Τεκμηρίωσης λαμβάνοντας υπόψη: τις προβλέψεις της Διακήρυξης (Παράρτημα II, Παράρτημα IV), την αρχική Τεχνική προσφορά του Αναδόχου, τα νέα είδη και τα αντίστοιχα τεχνικά φυλλάδια (που έχουν υποβληθεί). Τεχνική Τεκμηρίωση & Συμμόρφωση. Η Επιτροπή, αξιολογώντας τα τεχνικά φυλλάδια που προσκομίστηκαν και τα αντίστοιχα τεχνικά χαρακτηριστικά: • Επιβεβαιώνει ότι ο ... υπερκαλύπτει την απαιτούμενη ισχύ (450 kW x2) και τις τεχνικές προδιαγραφές (καθαρότητα, πίεση, λειτουργικότητα), τεκμηριωμένο στην Τεχνική Προσφορά και στα συνοδευτικά datasheets. • Το μετρητικό σύστημα είναι απολύτως συμβατό με τον ηλεκτρολύτη και ελέγχει όλες τις απαιτούμενες παραμέτρους. • Το μετρητικό σύστημα κυψελών καυσίμου ... είναι πλήρως συμβατό με το νέο ηλεκτρολύτη και τις υπόλοιπες υποδομές του ... και διαθέτει modular σχεδίαση, real-time δυνατότητες ελέγχου και διασύνδεση με συστήματα SCADA. • Το σύστημα SCADA (...) ενσωματώνει καταγραφικό δεδομένων και ελεγκτή μονάδας, υποστηρίζει όλα τα απαραίτητα πρότυπα (...) και επιτρέπει λειτουργία με βάση τους κώδικες διασύνδεσης δικτύου • Οι inverter ... είναι 100kW έκαστος, με υψηλή απόδοση (98%) και συμβατότητα με τα • Το ... καλύπτει τη ζητούμενη χωρητικότητα (>370 kWh) με 2 μονάδες των 233 kWh, προσφέροντας ασφαλή και αποδοτική αποθήκευση (LiFePO, CATL, >8.000 κύκλοι). • Τα ... bifacial πάνελ είναι διπλής υάλωσης, αποδόσεως έως 22,9%, όπως απαιτεί η διακήρυξη. • Οι βάσεις ... συμμορφώνονται με EC1, EC3, EC9 και φέρουν εγγύηση 20 ετών και στατική επάρκεια τεκμηριωμένη με μελέτη. • Ο υποσταθμός μέσης τάσης είναι 1600kVA και καλύπτει μεγαλύτερα φορτία από τα φορτία του προηγούμενου προσφερθέντος 2 x 630kVA. Συνοψίζοντας, η Επιτροπή διαπιστώνει τεκμηριωμένη αντικειμενική αδυναμία προμήθειας του ηλεκτρολύτη της κατασκευάστριας εταιρείας ... όπως προκύπτει από το αρχείο με την ονομασία «Τέλος Παραγωγής -ΗΛΕΚΤΡΟΛΥΤΗ-... email.pdf». Βεβαιώνει παράλληλα ότι δεν τροποποιείται το φυσικό αντικείμενο και επιβεβαιώνει ότι τα νέα είδη είναι τεχνικά ισοδύναμα ή ανώτερα σε σχέση με τα αρχικά προτεινόμενα. Η πρόταση της παρούσας υπό κρίση τροποποίησης εμπίπτει στην παρ. 6.6 της διακήρυξης δεν συνεπάγεται οικονομική επιβάρυνση και δεν επηρεάζει τους όρους πληρωμής ή παραλαβής (παρ. 6.1.1) και δεν επιφέρει ουσιώδη μεταβολή της φύσης του έργου. Από τα αρχεία με τις ονομασίες «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.pdf»

και «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ – Τροποποίηση Εξοπλισμού ... (2).pdf» σε συνδυασμό με τα αποσταλθέντα Τεχνικά Φυλλάδια του επικαιροποιημένου εξοπλισμού προκύπτει κατά την τεχνική κρίση της Επιτροπής ότι τα είδη που θα αντικαταστήσουν εκείνα που προσφέρθηκαν και αξιολογήθηκαν είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προσφερθέντα και η Ανάδοχος υποχρεούται να προμηθεύσει τα επικαιροποιημένα είδη αντί των αρχικά προσφερθέντων, χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση της Αναθέτουσας Αρχής και χωρίς μεταβολή των όρων πληρωμής. Λαμβάνοντας υπόψη τα αναφερόμενα στο ως άνω αίτημα της Αναδόχου προκύπτει ότι δεν επέρχεται κάποια ουσιώδης τροποποίηση της ήδη συναφθείσας σύμβασης και η αιτούμενη τροποποίηση δυνάμει του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 καθώς η ως άνω εξέλιξη δεν μπορούσαν να προβλεφθούν από την Ανάδοχο κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μέχρι την υπογραφή της. Εν προκειμένω, η ζητούμενη αντικατάσταση αφορά μέρος του υπό προμήθεια εξοπλισμού ήτοι του ηλεκτρολύτη παραγωγής υδρογόνου και του μετρητικού εξοπλισμού του συστήματος, του μετρητικού συστήματος των κελιών καυσίμου, της μονάδος αποθήκευσης ενέργειας, του συστήματος μέτρησης & SCADA, τα φωτοβολταϊκά πάνελ, inverter και βάσεις τους καθώς και ο inverter του υποσταθμού και κατά τα λοιπά ο απαιτούμενος εξοπλισμός θα είναι ο ίδιος σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υποβληθείσα προσφορά της Αναδόχου (...).

4.8. Με την ως άνω αιτιολογία, το αίτημα τροποποίησης του συμβατικού αντικειμένου και δη του άρθρου 1 και του σχετικού πεδίου της παρ. 9.1.1. του άρθρου 9 της σύμβασης και των αντίστοιχων ειδών του Παραρτήματος Ι της 1^{ης} τροποποίησης, χωρίς να μεταβάλλεται ουσιωδώς το τεχνικό/φυσικό αντικείμενο της σύμβασης και χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση, έγινε αποδεκτό από την Επιτροπή Παραλαβής.

4.9. Στις 13.6.2025, η ανάδοχος υπέβαλε αίτημα εκ νέου τροποποίησης του τρόπου πληρωμής, επικαλούμενη τα εξής: «Μετά την υποβολή του από 03.04.2025 αιτήματός μας που υπαγορεύτηκε από τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την κατάρτιση της μελέτης βάσει της οποίας προκηρύχθηκε η υπόψη προμήθεια αλλά και την υποβολή της Οικονομικής Προσφοράς μας, και οι οποίες εξακολουθούν να υφίστανται προκαλώντας αβεβαιότητα στις διεθνείς αγορές, σημειώθηκαν πρόσθετες απρόβλεπτες περιστάσεις, οι οποίες σε συσχέτιση και με τις επικρατούσες συνθήκες, ανατρέπουν την οικονομική ισορροπία, στην οποία αποβλέψαμε αμφότεροι, εις βάρος της εταιρείας μας κατά τρόπο που δεν μπορούσε να είχε προβλεφθεί ούτε κατά το χρόνο κατάρτισης της αρχικής προκήρυξης, ούτε μεταγενέστερα κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς μας. Ειδικότερα, αυτές αφορούν στα κάτωθι: Α. Αλλαγή Εξοπλισμού Έργου ... [παρατίθενται τα σχετικά με την αιτηθείσα αντικατάσταση μέρους του συμβατικού αντικειμένου]. Η ανωτέρω συνθήκη, η οποία σαφώς δεν μπορούσε να προβλεφθεί κατά την κατάρτιση της τεχνικής και οικονομικής

προσφοράς μας, επηρεάζει τα χρονολογικά ορόσημα της Σύμβασης, ήτοι τα ενδιάμεσα στάδια παραδοτέων, σε σχέση με αυτά που είχαν εκτιμηθεί κατά τη φάση της κατάρτισης της Σύμβασης, με αποτέλεσμα κάποιες υποδομές/εγκαταστάσεις να μετατίθενται χρονικά σε προγενέστερα από τα προβλεπόμενα στη Σύμβαση διαστήματα. Συνακόλουθη συνέπεια είναι η αλλαγή του προγραμματισμού και διαχείρισης της χρηματοοικονομικής ροής της Προμήθειας. Β. Ανατροπή χρηματοοικονομικού προγραμματισμού. Όπως αναλύσαμε στο αίτημά μας στις 03.04.2025, οι διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και οι γεωπολιτικές αναταραχές συνέδραμαν καταλυτικά στις διεθνείς αγορές, υπό την έννοια της αλλαγής φύρδην των παγιωμένων συναλλακτικών πρακτικών. Ειδικότερα, πέραν της ανατίμησης των τιμών που σημειώθηκαν από την προκήρυξη του διαγωνισμού και την υποβολή της Οικονομικής Προσφοράς μας σε αυτόν μέχρι την κατάρτιση της Σύμβασής μας, η αβεβαιότητα που προκάλεσαν οι γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο, και η οποία εξακολουθεί να διαπνέει τη διεθνή αγορά, προκάλεσε την απαίτηση συλλήβδην των προμηθευτών για ριζική αλλαγή του τρόπου εξόφλησης των προϊόντων τους. Συγκεκριμένα, απαιτούν σημαντικές προκαταβολές, ενδιάμεσες καταβολές και εξοφλήσεις πριν τις παραδόσεις/εγκαταστάσεις των προϊόντων τους. Έτσι, ενώ κατά το χρόνο υποβολής της Οικονομικής Προσφοράς μας, η εταιρεία μας ηδύνατο να εξυπηρετήσει το συμβατικό αντικείμενο με οποιονδήποτε από τους δύο προβλεπόμενους τρόπους πληρωμής στη διακήρυξη, ήδη οι ανωτέρω εξελίξεις ανέτρεψαν εντελώς τον οικονομικό προγραμματισμό μας και την ισορροπία της Σύμβασης εις βάρος της εταιρείας μας (...) Όμως, οι πραγματικές χρηματοδοτικές ανάγκες της Σύμβασης, ως επιβλήθηκαν λόγω των ανωτέρω απρόβλεπτων περιστατικών, και τις οποίες θα απαιτηθεί να εξυπηρετήσουμε, προκειμένου να ολοκληρώσουμε εντός 14 μηνών το σύνολο της Προμήθειας είναι: Για την παραγγελία των «βαρέων» υλικών (που αφορούν στην 3η φάση) απαιτείται άμεση προκαταβολή ύψους περίπου 2.000.000€ προς τους προμηθευτές. - Ενδιάμεσες καταβολές προς τους προμηθευτές, ήτοι πριν την παράδοση των προϊόντων τους, συνολικής αξίας περίπου 5.000.000€. Συνολικά, δηλαδή, θα απαιτηθεί κεφάλαιο 7.000.000€, εντός των πρώτων δώδεκα μηνών της Σύμβασης, μόνο για τον εξοπλισμό. Επιπρόσθετα, το κόστος των εργασιών που θα απαιτηθεί για την ολοκλήρωση των συνοδών εγκαταστάσεων της 1ης και 2ης φάσης της Σύμβασης, ανέρχεται περίπου στο ποσό των 6.500.000€. Από την αντιπαραβολή της συμβατικά προβλεπόμενης κατανομής της αμοιβής μας με τα ανωτέρω πραγματικά οικονομικά δεδομένα που προέκυψαν λόγω της ανασφάλειας της αγοράς, αλλά και της αλλαγής των τεχνικών προδιαγραφών του εξοπλισμού και των ενδιάμεσων σταδίων των παραδοτέων, προκύπτει ότι η εταιρεία μας για την ολοκλήρωση της 1ης και 2ης φάσης της Σύμβασης θα υποχρεωθεί να καταβάλει εξ ιδίων 8.831.680€ [$7.000.000 + 6.500.000 - 4.668.320\text{€}$ (προκαταβολή)]. Από τα ανωτέρω

προκύπτει ότι το συμβατικό αντικείμενο δεν είναι χρηματοδοτικά υλοποιήσιμο χωρίς σημαντική εξωτερική δανειοδότηση ή κάλυψη ιδίων κεφαλαίων, λύσεις όμως μη βιώσιμες για την εταιρεία μας. Συνεπώς, καθίσταται επιβεβλημένη η προσαρμογή των χρηματοοικονομικών ροών της Σύμβασης, ώστε να συνδεθούν με τις πραγματικές ανάγκες αυτής, ως διαμορφώθηκαν από τις απρόβλεπτες περιστάσεις που εμφιλοχώρησαν». Στη συνέχεια, η ανάδοχος προτείνει τον ακόλουθο τρόπο πληρωμής: «Ο τρόπος πληρωμής που δύναται να διασφαλίσει την ομαλή πρόοδο της εκτέλεσης του συμβατικού αντικειμένου και να επιτρέψει στην εταιρεία μας την εξυπηρέτησή του, είναι, πλέον της προκαταβολής, η οποία εξάλλου προβλέπεται αποσβεστέα, διαμέσου τεσσάρων πληρωμών, ως αυτές προβλέπονται, εξάλλου, στον πρώτο τρόπο πληρωμής της διακήρυξης, και δη: - 1η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 4.678.037,00 €), με την υλοποίηση από την εταιρεία μας των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή (...) 2η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 20% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 2.673.164,00 €), με την υλοποίηση από την εταιρεία μας των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή (...) 3η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 4.009.746,00 €), με την υλοποίηση από την εταιρεία μας των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή (...) 4η τελευταία τμηματική πληρωμή και αποπληρωμή ποσοστού 15% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 2.004.873,00 €), με την υλοποίηση από την εταιρεία μας των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της οριστικής ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή (...) Σε κάθε επιμέρους πληρωμή θα λαμβάνει χώρα απόσβεση της προκαταβολής αναλογικού ποσοστού (...) Η κατανομή του τιμήματος σε τέσσερις δόσεις διευκολύνει την εύρυθμη χρηματοοικονομική διαχείριση του συμβατικού μας αντικειμένου, επιτρέποντας την έγκαιρη εξόφληση προμηθευτών, υπεργολάβων κλπ. Επιπρόσθετα, επιφέρει την ισορροπία της Σύμβασης, καθώς η προτεινόμενη κατανομή δεν επιβαρύνει ταμειακά ή διαχειριστικά την Αρχή σας. Σε αντίθετη περίπτωση οι ισχύουσες πληρωμές οδηγούν σε μεγάλη καθυστέρηση, επιβαρύνοντας υπέρμετρα την εταιρεία μας, ουσιαστικά

εξαντλούν την εταιρεία μας, δίχως οποιοδήποτε όφελος για την Αρχή σας. Τέλος, η ανωτέρω προσαρμογή διευκολύνει την παρακολούθηση της συμμόρφωσης της εταιρείας μας με τις συμβατικές υποχρεώσεις της, σε χρόνο που συμβαδίζει με την υλοποίηση και ολοκλήρωση των πραγματικών ενδιάμεσων σταδίων, μέσω ελέγχων και διορθωτικών μέτρων, που θα λαμβάνονται έγκαιρα, χωρίς καθυστερήσεις. Αποτελεί, έτσι, πρόσθετη δικλίδα για την ομαλή εξέλιξη και εν τέλει υλοποίηση του συμβατικού μας αντικειμένου χωρίς καθυστερήσεις και ενδεχομένως εκ του λόγου τούτου απρόβλεπτα περιστατικά (...)).

4.10. Επί του ανωτέρω αιτήματος εκ νέου τροποποίησης του τρόπου πληρωμής του άρθρου 8 της σύμβασης, η Επιτροπή Παραλαβής εισηγήθηκε, ομοίως στις 25.6.2025, θετικά, με την αιτιολογία ότι η αβεβαιότητα που προκάλεσαν οι γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο και η οποία εξακολουθεί να διαπνέει τη διεθνή αγορά, προκάλεσαν την απαίτηση συλλήβδην των προμηθευτών για ριζική αλλαγή του τρόπου εξόφλησης των προϊόντων τους, με αποτέλεσμα να απαιτούν σημαντικές προκαταβολές, ενδιάμεσες καταβολές και εξοφλήσεις πριν τις παραδόσεις/εγκαταστάσεις των ειδών. Συναφώς, η Επιτροπή αποδέχθηκε όλους τους ισχυρισμούς της αναδόχου και απέδωσε την ανάγκη τροποποίησης σε δικαιολογημένες περιστάσεις που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μία επιμελή αναθέτουσα Αρχή. Συναφώς, δικαιολογημένη έκρινε την αποδοχή των επιμέρους προτεινόμενων 4 τμηματικών πληρωμών, με μικρή ανακατανομή στις εργασίες και τα είδη που θα πρέπει να παραλαμβάνονται για τη διενέργεια κάθε πληρωμής. Η εν λόγω τροποποίηση δεν μεταβάλλει το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης και, κατά την Επιτροπή, δεν είναι ουσιώδης και δεν φαίνεται να αλλάζει την οικονομική ισορροπία της αρχικής σύμβασης υπέρ της αναδόχου, καθώς ο συγκεκριμένος τρόπος πληρωμής προβλεπόταν στο άρθρο 5.2 της διακήρυξης.

4.11. Η εισήγηση της Επιτροπής επί των αιτημάτων τροποποίησης του συμβατικού αντικειμένου και του τρόπου πληρωμής εγκρίθηκε με το .../26.6.2025 πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου του Σχετικώς, συντάχθηκε το σχέδιο της 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης το οποίο υποβλήθηκε σε ηλεκτρονική μορφή στο Κλιμάκιο. Στο σχέδιο αυτό, περιλαμβάνονται οι εξής τροποποιήσεις: (α) Υπό το άρθρο 1 «Αντικείμενο της σύμβασης», παρατίθεται εκ νέου ο Πίνακας 1 «Περιγραφή υπό προμήθεια εξοπλισμού και σχετικών υπηρεσιών», στον οποίο έχουν τροποποιηθεί τα είδη με αριθμούς 5 (υποσταθμός Μέσης Τάσης 1600kVA, αντί για 1260 kVA που αναγραφόταν στην αρχική σύμβαση) και 9, το δε τελευταίο τόσο κατά την περιγραφή, όσο και κατά την ποσότητα («Προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και θέση σε πλήρη και κανονική λειτουργία του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού μονάδος ηλεκτρόλυσης ισχύος τουλάχιστον 900 kW, ποσότητα 1, αντί για «Προμήθεια, μεταφορά,

εγκατάσταση και θέση σε πλήρη και κανονική λειτουργία του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού δύο μονάδων ηλεκτρόλυσης ισχύος τουλάχιστον 450 kWe η καθεμία», ποσότητες 2, που αναγράφονταν στην αρχική σύμβαση). Το οικονομικό αντικείμενο των ανωτέρω ειδών δεν μεταβάλλεται με την επίμαχη τροποποίηση. (β) Στο άρθρο «9.1.1. Χρονοδιάγραμμα προμήθειας – Υποχρεώσεις Αναδόχου», τροποποιείται το οικείο εδάφιο, ώστε να αναφέρεται ο νέος Υποσταθμός Μέσης Τάσης 1600kVA (βλ. είδος 5 ανωτέρω). (γ) Το άρθρο 8 «Τρόπος πληρωμής – Κρατήσεις» τροποποιείται εκ νέου, ώστε να διαλάβει τον νέο τρόπο πληρωμής που ζήτησε η ανάδοχος, ως εξής: «(...) Συγκεκριμένα, η πληρωμή θα πραγματοποιηθεί τμηματικά ως εξής: Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα το οποίο περιγράφεται στην παρ. 6.1.2 της διακήρυξης θα πραγματοποιείται σε συνέχεια της δοθείσας έντοκης προκαταβολής η πληρωμή του Αναδόχου τμηματικά και δη με τέσσερις (4) τμηματικές πληρωμές ανάλογα με την πρόοδο του συμβατικού αντικειμένου και σύμφωνα με τα κάτωθι. Σε συνέχεια της χορήγησης έντοκης προκαταβολής ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς Φ.Π.Α. 24%, με την κατάθεση ισόποσης εγγύησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 72 παρ. 7 του Ν. 4412/2016. 1η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 4.678.037,00 €), με την υλοποίηση των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: εκσκαφές, μεταφορές, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου, σκυρόδεμα και σίδερα, μεταλλική περίφραξη, δεξαμενές αερίων υπό πίεση, είδη ατομικής προστασίας, περιφερειακά είδη πλήρωσης φιαλών, εγκατάσταση ύδρευσης, αποχέτευσης, επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων, φωτοβολταϊκό σύστημα, μεταλλικές κατασκευές, σύστημα ανάκτησης θερμότητας, σύστημα γερανογέφυρας, μονάδα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, δύο (2) βοηθητικά κτίρια (containers) για αποθήκευση, μελέτες εφαρμογής, ένα υδρογονοκίνητο όχημα. 2η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 20% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 2.673.164,00 €), με την υλοποίηση των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: εργαστηριακός εξοπλισμός μετρητικών δοκιμών(α), ηλεκτρολύτης, ένα υδρογονοκίνητο όχημα. 3η τμηματική πληρωμή, ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 4.009.746,00 €), με την υλοποίηση των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός

του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Προβλέπεται η παράδοση των παρακάτω ειδών και σχετικών εργασιών: μονάδα κελιού καυσίμου, εργαστηριακός εξοπλισμός μετρητικών δοκιμών (β), πρατήριο ... (σε πλήρη λειτουργία). 4η τελευταία τμηματική πληρωμή και αποπληρωμή ποσοστού 15% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ 24% (ήτοι το ποσό των 2.004.873,00 €), με την υλοποίηση των κάτωθι προβλεπόμενων εργασιών και της απαιτούμενης προμήθειας εντός του προβλεπόμενου χρόνου βάσει χρονοδιαγράμματος και της οριστικής ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή. Η εν λόγω οριστική ποσοτική και ποιοτική παραλαβή θα πραγματοποιηθεί με την υλοποίηση των κάτωθι ειδών και σχετικών εργασιών: μονάδες κελιού καυσίμου, εργαστηριακός εξοπλισμός μετρητικών δοκιμών (γ), σύνδεση όλων των ειδών του εξοπλισμού μεταξύ τους, σύνδεση με το EMS και σταθμό μέσης τάσης και παράδοση του εξοπλισμού συνολικά σε πλήρη λειτουργία κατόπιν της οριστικής ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής του εξοπλισμού από την αρμόδια Επιτροπή. Σε κάθε επιμέρους πληρωμή θα λαμβάνει χώρα απόσβεση της προκαταβολής αναλογικού ποσοστού. Στο Παράρτημα 1 όπως επικαιροποιείται, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας, περιλαμβάνεται Πίνακας με την πλήρη λίστα εργασιών και παραδοτέων για κάθε πληρωμή». Στο σχέδιο, επισυνάπτεται το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 με τίτλο «Περιγραφή του υπό προμήθεια εξοπλισμού που θα παραδοθεί και των σχετικών υπηρεσιών που θα παρασχεθούν σε κάθε μία από τις κάτωθι τμηματικές πληρωμές» (μνημονεύονται οι ανωτέρω 4 τμηματικές πληρωμές).

5. Με την προσβαλλόμενη 216/2025 Πράξη του Στ' Κλιμακίου (Β' Θερινό) έγινε δεκτό ότι: α. δεν κωλύεται η υπογραφή, μεταξύ του ... και του οικονομικού φορέα ... , του σχεδίου 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης για την προμήθεια με τίτλο «Πλήρης προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού για τον κόμβο καινοτομίας ... », κατά το μέρος που αφορά τα άρθρα 1 και 9.1.1 αυτού (αντικατάσταση μέρους του συμβατικού εξοπλισμού) και β. κωλύεται η υπογραφή του ιδίου σχεδίου, κατά το μέρος που αφορά το άρθρο 8 με τίτλο «Τρόπος πληρωμής – Κρατήσεις» και το Παράρτημα 1 («Περιγραφή του υπό προμήθεια εξοπλισμού που θα παραδοθεί και των σχετικών υπηρεσιών που θα παρασχεθούν σε κάθε μία από τις κάτωθι τμηματικές πληρωμές»). Συγκεκριμένα:

5.1. Αναφορικά με την πρώτη τροποποίηση της εν μέρει αντικατάστασης του συμβατικού εξοπλισμού, η οποία αποτυπώνεται στα άρθρα 1 και 9.1.1. του σχεδίου, το Κλιμάκιο, αφού αρχικά υπενθύμισε ότι δεν έχει εξουσία να υπεισέλθει στην ορθότητα των τεχνικών κρίσεων των διοικητικών οργάνων, αρκούμενο στον έλεγχο της επάρκειας της αιτιολογίας που αυτά εκφέρουν, αναφορικά με τον ουσιώδη ή μη χαρακτήρα των επίμαχων αντικαταστάσεων των ειδών 5 και 9 του Πίνακα

1, ακολούθως έκρινε ότι η αιτιολογία της Επιτροπής Παραλαβής κατά το μέρος αυτό, ερειδόμενη στα άρθρα 6.6 της διακήρυξης και 132 του ν. 4412/2016, ήταν επαρκής, καθώς έλαβε υπόψη τα τεχνικά χαρακτηριστικά των νέων ειδών, τις αρχικές τεχνικές προδιαγραφές και τα τεχνικά έγγραφα που προσκόμισε η ανάδοχος και, κατόπιν σύγκρισης αρχικών και νέων ειδών, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα είδη που θα αντικαταστήσουν εκείνα που προσφέρθηκαν και αξιολογήθηκαν είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προσφερθέντα και δεν θα επιφέρουν πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση της αναθέτουσας αρχής. Ως εκ τούτου, η εν μέρει τροποποίηση του συμβατικού αντικειμένου (είδη 5 και 9 του Πίνακα 1) κρίθηκε από το Κλιμάκιο ότι δεν καθιστά την αρχική σύμβαση ουσιωδώς διαφορετική και δεν διαπιστώθηκε ουσιώδης πλημμέλεια, που να κωλύει την τροποποίηση των άρθρων 1 και 9.1.1 αυτής, με το υποβληθέν για έλεγχο σχέδιο τροποποιητικής σύμβασης.

5.2. Ακολούθως, αναφορικά με τη δεύτερη ελεγχόμενη τροποποίηση της εκ νέου μεταβολής του προβλεπόμενου στο άρθρο 8 τρόπου πληρωμής, το Κλιμάκιο επεσήμανε ότι η διακήρυξη του διαγωνισμού προέβλεπε διαζευκτικά δύο τρόπους πληρωμής και δη είτε την τμηματική πληρωμή, ανάλογα με την πρόοδο υλοποίησης του συμβατικού αντικειμένου, είτε τη χορήγηση προκαταβολής και τη διενέργεια δύο περαιτέρω πληρωμών, επίσης ανάλογα με την αντίστοιχη, για κάθε πληρωμή, πρόοδο του ίδιου αντικειμένου. Ως εκ της διαζευκτικής, κατά τα ανωτέρω, προβλέψεώς τους, η επιλογή και εφαρμογή από τα μέρη του ενός εκ των δύο τρόπων, όπως κρίθηκε από το Κλιμάκιο, συνεπάγεται αποκλεισμό εφαρμογής του ετέρου. Ειδικότερα, όπως έκρινε το Κλιμάκιο, στην ελεγχόμενη περίπτωση, παρά τη συμπερίληψη στην αρχική σύμβαση της τμηματικής πληρωμής του συμβατικού τιμήματος (πρώτου τρόπου), τα συμβαλλόμενα μέρη επέλεξαν τελικώς και εφάρμοσαν τον δεύτερο προβλεπόμενο τρόπο, με αποτέλεσμα η ανάδοχος να εισπράξει τελικώς προκαταβολή ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος, για την οποία και κατέθεσε ισόποση εγγυητική επιστολή προκαταβολής. Ως εκ τούτου, το αίτημα εκ νέου τροποποίησης του άρθρου 8 της σύμβασης και δη επαναφοράς των μερών στην τμηματική πληρωμή του συμβατικού τιμήματος, με διατήρηση, παράλληλα, της εισπραχθείσας προκαταβολής, κρίθηκε ότι δεν προβλέπεται από τους όρους της διακήρυξης που διέπουν τη σύμβαση, για το λόγο ότι οι δύο τρόποι πληρωμής προβλέπονται διαζευκτικά, αποκλεισμένου του συνδυασμού τους, εν προκειμένω δε οριστικοποιήθηκε ο επιλεγείς τελικώς τρόπος πληρωμής με την είσπραξη της προκαταβολής. Συνακόλουθα, το Κλιμάκιο έκρινε ότι η επαναφορά στην τμηματική πληρωμή του τιμήματος, με διατήρηση της προκαταβολής, συνεπάγεται πρόδηλη μεταβολή της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης υπέρ της αναδόχου, η οποία, με τον τρόπο αυτό, θα εισπράξει μεγάλο μέρος του συμβατικού τιμήματος (30% προκαταβολή + 35% 1^η τμηματική πληρωμή = 65% του τιμήματος), έναντι

της παράδοσης πολύ περιορισμένου μέρους του συμβατικού αντικειμένου, αντίθετα προς το γράμμα (άρθρο 5.1) και το πνεύμα της διακήρυξης. Ως εκ τούτου, κρίθηκε από το Κλιμάκιο ότι η τροποποίηση του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης, κατά τρόπο που να εισάγει συνδυασμό των δύο προβλεπόμενων τρόπων πληρωμής έχει ουσιώδη χαρακτήρα και δεν είναι επιτρεπτή.

5.3. Την εν λόγω τροποποίηση, όπως κρίθηκε από το Κλιμάκιο, δεν δικαιολογούν ούτε οι, αναφερόμενες στην εισήγηση της Επιτροπής Παραλαβής, γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο και η αβεβαιότητα που προκάλεσαν στις αγορές, οι οποίες ήταν γεγονότα απολύτως γνωστά τόσο στην αναθέτουσα Αρχή, όσο και στην ανάδοχο, κατά τον χρόνο δημοσίευσης της διακήρυξης και διαμόρφωσης των οικονομικών προσφορών και δεν συνιστούν, κατά τούτο, όπως περαιτέρω έκρινε, απρόβλεπτες περιστάσεις. Απρόβλεπτη δε περίπτωση δεν συνιστά, όπως περαιτέρω κρίθηκε από το Κλιμάκιο, ούτε η επικαλούμενη από την ανάδοχο ανατροπή του χρηματοοικονομικού προγραμματισμού της και η αύξηση των χρηματοδοτικών αναγκών της σύμβασης λόγω σημαντικής εξωτερικής δανειοδότησης ή κάλυψης ιδίων κεφαλαίων, που δεν ήταν, όπως ισχυριζόταν, βιώσιμες για την εταιρεία. Και τούτο διότι, όπως έκρινε το Κλιμάκιο, πέραν του ότι τις ίδιες αυτές ανάγκες επικαλέσθηκε η ήδη προσφεύγουσα για να αιτηθεί αρχικά τη λήψη προκαταβολής, την οποία και εισέπραξε και, ως εκ τούτου, όπως διελάμβανε στο οικείο αρχικό αίτημά της, εξασφάλισε κάποια οικονομική ρευστότητα χωρίς να προβεί σε παράδοση συμβατικού αντικειμένου, η διακήρυξη του διαγωνισμού απαιτούσε οι υποψήφιοι οικονομικοί φορείς να πληρούν κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και, ειδικότερα, κατά το άρθρο 2.2.5, «i) κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριετίας (τρία τελευταία φορολογικά έτη) να έχουν μέσο ετήσιο γενικό κύκλο εργασιών τουλάχιστον ίσο με δέκα εκατομμύρια ευρώ (10.000.000,00€) και σε ένα (1) τουλάχιστον φορολογικό έτος/χρήση να μην εμφανίζουν ζημίες, ii) να διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη επαγγελματικών κινδύνων αξίας τουλάχιστον ίσης ή μεγαλύτερης με τέσσερα εκατομμύρια ευρώ (4.000.000,00 €) και η οποία κάλυψη να είναι σε ισχύ καθ' όλη τη διάρκεια της υπό σύναψη σύμβασης». Το εν λόγω κριτήριο, όπως εν συνεχεία έκρινε το Κλιμάκιο, το οποίο αποδέχθηκε με τη συμμετοχή της και πληρούσε η ανάδοχος εταιρεία, τέθηκε ακριβώς για να διασφαλίσει ότι έκαστος υποψήφιος οικονομικός φορέας θα είχε πράγματι τη χρηματοδοτική ικανότητα να εκτελέσει τη σύμβαση.

5.4. Τέλος, το Κλιμάκιο έκρινε ότι, δεδομένου ότι το υποβληθέν σχέδιο τροποποίησης του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης δεν ήταν νόμιμο κατά τα ανωτέρω, ομοίως μη νόμιμο ήταν και το επισυναπτόμενο στο σχέδιο αυτό Παράρτημα Ι για το λόγο ότι, πέραν του ότι περιλαμβάνει μικρές ανακατανομές του συμβατικού αντικειμένου που πρέπει να

παραδίδεται για κάθε πληρωμή, χωρίς καμία περαιτέρω αιτιολογία που να τις δικαιολογεί, έχει συνταχθεί με δεδομένη την τμηματική πληρωμή του συμβατικού τιμήματος η οποία, όμως, κρίθηκε μη επιτρεπτή.

6. Με την κρινόμενη προσφυγή ανάκλησης προβάλλονται τα εξής: Κατά πλάνη περί το νόμο και τα πράγματα και με πλημμελή αιτιολογία κρίθηκε ότι η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν είναι επουσιώδης κατά την έννοια του άρθρου 132 παρ. 1 περ. ε' του ν. 4412/2016 και ως τέτοια σε κάθε περίπτωση επιτρεπτή, επικουρικά, δε, και εάν ήθελε υποτεθεί ότι είναι ουσιώδης, σε κάθε περίπτωση επιχειρείται νομίμως σύμφωνα με το άρθρο 132 παρ. 1 περ. γ' του ν. 4412/2016 λόγω συνδρομής απροβλέπτων περιστάσεων. Ειδικότερα, όπως περαιτέρω υποστηρίζει η προσφεύγουσα: α. οι κρίσεις της προσβαλλόμενης περί της σχέσης των δύο προβλεπόμενων τρόπων πληρωμής ως αλληλοαποκλειόμενων δεν θεμελιώνουν αυτοτελώς πλημμέλεια της διαδικασίας, καθώς αφενός η διακήρυξη προβλέπει καταρχήν δύο ενδεικτικούς τρόπους πληρωμής, στους οποίους ναι μεν δεν περιλαμβάνεται αυτούσιος ο προτεινόμενος με το από 13.6.2025 αίτημα της προσφεύγουσας, ωστόσο δεν υπάρχει διάταξη ούτε στη σύμβαση ούτε στο νόμο, που να απαγορεύει την τροποποίηση της σύμβασης ως προς τους όρους πληρωμής. Συναφώς, δε, προβάλλεται ότι εσφαλμένα υπολαμβάνει η προσβαλλόμενη ότι η ανάδοχος θα έχει εξοφληθεί για το 65% του συμβατικού αντικειμένου με την καταβολή της 1^{ης} τμηματικής πληρωμής, καθώς ήδη από την καταβολή της 1^{ης} τμηματικής πληρωμής θα ξεκινήσει η απόσβεση της προκαταβολής με την παρακράτηση αναλογικού ποσοστού, ενώ εξάλλου η ανάδοχος επιβαρύνεται με τόκους επί του αναπόσβεστου τμήματος της προκαταβολής, η δε ελεγχόμενη τροποποίηση δεν αυξάνει το ποσοστό της προκαταβολής, παρά μόνο προβλέπει τέσσερις επιμέρους τμηματικές καταβολές με την προϋπόθεση υλοποίησης συγκεκριμένων παραδοτέων, τα οποία ανακατανεμήθηκαν κατ' αντιστοίχιση με εκάστη επιμέρους καταβολή, ώστε να ταυτίζεται απολύτως καταρχήν με τον ενδεικτικά προβλεπόμενο στη διακήρυξη α' τρόπο πληρωμής. β. η προκείμενη τροποποίηση δεν επιφέρει ουδεμία απολύτως μεταβολή άμεση ή έμμεση του ύψους του τιμήματος, ώστε η κρίση περί μεταβολής της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης υπέρ της αναδόχου είναι αβάσιμη. γ. η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν επηρέασε το αποτέλεσμα της διαγωνιστικής διαδικασίας, στην οποία η τιμή δεν υπήρξε το καθοριστικό κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης, καθώς οι προσφορές των λοιπών δύο συμμετασχόντων στο διαγωνισμό οικονομικών φορέων αποκλείστηκαν λόγω μη πλήρωσης των τεχνικών προδιαγραφών. δ. μη νομίμως κρίθηκε από την προσβαλλόμενη ότι οι γεωπολιτικές εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο και η αβεβαιότητα, που προκάλεσαν στις αγορές ήταν γεγονότα απολύτως γνωστά τόσο στην αναθέτουσα αρχή όσο και στην προσφεύγουσα κατά το χρόνο δημοσίευσης της διακήρυξης και διαμόρφωσης των οικονομικών προσφορών, ώστε δε συνιστούν

απρόβλεπτες περιστάσεις, και τούτο διότι οι ως άνω εξελίξεις εξακολουθούν να επηρεάζουν κατά τρόπο απρόβλεπτο την παγκόσμια αγορά, καθώς οι προμηθευτές απαιτούν σημαντικές προκαταβολές, ενδιάμεσες καταβολές και εξοφλήσεις πριν τις παραδόσεις/εγκαταστάσεις των προϊόντων τους, με αποτέλεσμα να ανατρέπεται εντελώς ο οικονομικός προγραμματισμός και η ισορροπία της σύμβασης σε βάρος της αναδόχου, η οποία θα επωμιστεί ένεκα τούτου εξ ιδίων πόρων την καταβολή ποσού 8.831.680,00 ευρώ, ε. το γεγονός ότι η ανάδοχος πληρούσε τα κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας της διακήρυξης του οικείου διαγωνισμού δεν της στερεί το δικαίωμα διεκδίκησης της αποκατάστασης της ανατραπείσας σε βάρος της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης, καθώς το γεγονός ότι η προσφεύγουσα είχε μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 10.000.000 ευρώ κατά την τριετία προ της δημοσίευσης της διακήρυξης δεν συνεπάγεται ότι αυτομάτως δεσμεύεται το ποσό αυτό για την εξυπηρέτηση των αναγκών της σύμβασης ούτε υποδηλώνει ότι η προσφεύγουσα ανέλαβε το ρίσκο χρηματοδότησης της σύμβασης εξ ιδίων κεφαλαίων μέχρι του ποσού αυτού ανεξαρτήτως της συνδρομής περιστατικών ανωτέρας βίας, όπως οι διεθνείς χρηματοοικονομικές εξελίξεις, που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα. στ. είναι εσφαλμένη η κρίση της προσβαλλομένης αναφορικά με την μη αιτιολόγηση των ανακατανομών του συμβατικού αντικειμένου του Παραρτήματος, τούτο δε καθόσον στο οικείο σχέδιο σύμβασης αποτυπώνεται αναλυτικά η συμβατική αξία των παραδοτέων εκάστης καταβολής, ώστε να προκύπτει με τρόπο αντικειμενικώς επαληθεύσιμο ότι η αξία κάθε καταβολής αντιστοιχεί πλήρως στα αντίστοιχα παραδοτέα, οι ανακατανομές, δε, αυτές κρίθηκαν απαραίτητες από την αναθέτουσα αρχή για την αποδοχή του αιτήματος της αναδόχου και αποσκοπούν στην πλήρη τήρηση της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης.

7. Κατά την κρίση του Τμήματος, οι ανωτέρω λόγοι πρέπει να απορριφθούν, στο σύνολό τους, καθόσον, όπως ορθώς έγινε δεκτό με την προσβαλλόμενη πράξη, η τροποποίηση του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης, κατά τρόπο που εισάγει συνδυασμό των δύο προβλεπόμενων στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπων πληρωμής έχει ουσιώδη χαρακτήρα και δεν είναι επιτρεπτή σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 4 και 5 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, δεν συνέτρεξαν, δε, απρόβλεπτες περιστάσεις, κατά την έννοια της διάταξης του εδ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, δυνάμενες να την δικαιολογήσουν.

Ειδικότερα:

7.1. Ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η διακήρυξη προβλέπει καταρχήν δύο ενδεικτικούς τρόπους πληρωμής, στους οποίους ναι μεν δεν περιλαμβάνεται αυτούσιος ο προτεινόμενος με το από 13.6.2025 αίτημά της τρόπος, ωστόσο δεν υπάρχει διάταξη ούτε στη σύμβαση ούτε στο νόμο, που να απαγορεύει την τροποποίηση της σύμβασης ως προς τους όρους

πληρωμής, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθώς, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης, η πληρωμή του αναδόχου πραγματοποιείται τμηματικά ανάλογα με την πρόοδο της προμήθειας σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα παράδοσης των ειδών της προμήθειας και περαίωσης των εργασιών, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 6.1.2. της διακήρυξης, και κατόπιν της ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή, κατ' επιλογή αποκλειστικά ενός από τους δύο διαζευκτικά προβλεπόμενους στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπους πληρωμής. Η επιλογή του ενός από τους δύο περιγραφόμενους στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπους πληρωμής του αναδόχου γίνεται κατ' αποκλεισμό του άλλου, μη δυναμένου του συνδυασμού τους, τούτο δε διότι η επιλογή του ενός ή του άλλου εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής συνέχεται με συγκεκριμένη αντιπαροχή από τον ανάδοχο στο πλαίσιο του χρονοδιαγράμματος του άρθρου 6.1.2. της διακήρυξης, στο οποίο ρητά παραπέμπει το άρθρο 5.1.1. και εξαρτά την πληρωμή από την υλοποίηση των προβλεπόμενων βάσει αυτού εργασιών και προμηθειών κατά τα επιμέρους οριζόμενα σε αυτό στάδια και της αντίστοιχης ποσοτικής και ποιοτικής παραλαβής τους από την αρμόδια Επιτροπή έναντι συγκεκριμένου ποσοστού του συμβατικού ανταλλάγματος. Ειδικότερα, αν επιλεγεί ο 1^{ος} τρόπος πληρωμής, θα λάβουν χώρα τέσσερις επιμέρους τμηματικές πληρωμές του αναδόχου ανάλογα με την πρόοδο της προμήθειας (1^η τμηματική πληρωμή ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, 2^η τμηματική πληρωμή ποσοστού 20% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ, 3^η τμηματική πληρωμή ποσοστού 30% επί του συμβατικού τιμήματος χωρίς ΦΠΑ και τελευταία 4^η τμηματική πληρωμή επί του συμβατικού τιμήματος ποσοστού 15% χωρίς ΦΠΑ), χωρίς να έχει προηγηθεί η χορήγηση προκαταβολής, προκειμένου δε η αναθέτουσα αρχή να προβεί σε κάθε επιμέρους τμηματική πληρωμή των ως άνω ποσοστών επί του συμβατικού τιμήματος, θα πρέπει να έχει λάβει τη συγκεκριμένα περιγραφόμενη στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης ανά στάδιο τμηματικής πληρωμής αντιπαροχή και σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του άρθρου 6.1.2. αυτής. Η οικονομική, επομένως, ισορροπία της σύμβασης, ήτοι η ισορροπία μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, που συγκροτούν τα ουσιώδη δομικά στοιχεία του δικαιοπρακτικού θεμελίου αυτής (βλ. παραπάνω σκέψη 3.3 της παρούσας), εφόσον επιλεγεί ο 1^{ος} τρόπος τμηματικών πληρωμών, διασφαλίζεται όταν η αναθέτουσα αρχή έχει προβεί στις τμηματικές πληρωμές κατά τα προεκτεθέντα ποσοστά επί του συμβατικού τιμήματος, χωρίς να προκαταβάλει ποσοστό του, και αφού έχει λάβει για καθεμία από τις επιμέρους τέσσερις τμηματικές πληρωμές την αντίστοιχη προβλεπόμενη ανά τμηματική πληρωμή στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης αντιπαροχή από τον ανάδοχο εντός του χρόνου που προβλέπεται στο άρθρο 6.1.2. της διακήρυξης. Η τροποποίηση, που εισάγεται στον τρόπο πληρωμής του συμβατικού ανταλλάγματος με το

άρθρο 8 του σχεδίου της ελεγχόμενης 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης, επιφέρει ανατροπή στην οικονομική ισορροπία μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, μεταβάλλοντας την οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του αναδόχου κατά τρόπο μη επιτρεπτό από το άρθρο 132 παρ. 4 του ν. 4412/2016, δε συνιστά δε επάνοδο από τον επιλεγέντα στο πλαίσιο της 1^{ης} τροποποίησης της σύμβασης 2^ο τρόπο πληρωμής του άρθρου 5.1.1. της διακήρυξης στον 1^ο τρόπο πληρωμής του άρθρου 5.1.1., όπως εσφαλμένα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, και τούτο διότι: Το ποσό της προκαταβολής, μαζί με τους υπολογισθέντες τόκους στο μη αποσβεσθέν μέρος της, ναι μεν παρακρατείται σταδιακά από τις επιμέρους πληρωμές μέχρις ότου η προκαταβολή να αποσβεστεί πλήρως, ώστε παρακρατούνται ποσά από τις επιμέρους πληρωμές προς τον ανάδοχο, σύμφωνα με την πρόοδο της προμήθειας, όμως, κατά παράβαση των οριζόμενων στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης, η αναθέτουσα αρχή, προκειμένου να λάβει την αντιπαροχή που αντιστοιχεί λ.χ. στο 1^ο από τα τέσσερα στάδια των επιμέρους τμηματικών πληρωμών, θα έχει καταβάλει στην ανάδοχο πλην του προβλεπόμενου για το στάδιο αυτό ποσοστού 35% επί του συμβατικού τιμήματος, επιπλέον το μη αποσβεσθέν μέρος της χορηγηθείσας προκαταβολής, γεγονός που συνεπάγεται ότι η αναθέτουσα αρχή για να λάβει την αντιπαροχή του 1^{ου} σταδίου των τεσσάρων τμηματικών πληρωμών, θα έχει προβεί σε μείζονα παροχή προς την ανάδοχο σε σχέση με την οριζόμενη στο άρθρο 5.1.1 της διακήρυξης, που δεν επέτρεπε το συνδυασμό των τεσσάρων τμηματικών πληρωμών με τη χορήγηση προκαταβολής στον ανάδοχο, ακόμη και αν αυτή αποσβέννυται σταδιακά κατά τα επιμέρους στάδια των τμηματικών πληρωμών και προβλέπεται έντοκη. Αντίστοιχα μεταβάλλεται η οικονομική ισορροπία μεταξύ παροχής και αντιπαροχής σε βάρος της αναθέτουσας αρχής και κατά τα επόμενα επιμέρους στάδια των τμηματικών πληρωμών μέχρι το τελευταίο 4^ο στάδιο αυτών. Συνακόλουθα, ενόψει όσων προεκτέθηκαν, είναι απορριπτέοι ως αβασίμως προβαλλόμενοι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας ότι η διακήρυξη προβλέπει καταρχήν δύο ενδεικτικούς τρόπους πληρωμής και ότι δεν υπάρχει διάταξη ούτε στη σύμβαση ούτε στο νόμο, που να απαγορεύει την τροποποίηση της σύμβασης ως προς τους όρους πληρωμής, η δε χορηγούμενη προκαταβολή είναι έντοκη, αποσβέννυται δε μέρος αυτής σε κάθε επιμέρους τμηματική πληρωμή, καθώς προκύπτει πως η τροποποίηση κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 8 του σχεδίου της ελεγχόμενης 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης των δύο αποκλειστικά προβλεπόμενων στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπων πληρωμής συνιστά ουσιώδη τροποποίηση των όρων πληρωμής του συμβατικού τιμήματος σε βάρος της αναθέτουσας αρχής, που αλλοιώνει τη γενική οικονομία του διαγωνισμού και τους όρους που διέπουν την ανάθεσή της, αφού ανατρέπει την ισορροπία παροχής-αντιπαροχής όπως αυτή διαμορφώνεται στο άρθρο 5.1.1. συνδυαστικά ερμηνευόμενο με το άρθρο 6.1.2. της διακήρυξης, στο

οποίο αυτό παραπέμπει, και ως εκ τούτου είναι μη επιτρεπτή βάσει του άρθρου 132 παρ. 4 του ν. 4412/2016, όπως ορθώς κρίθηκε από το Κλιμάκιο. Συνακόλουθα, ενόψει των προεκτεθέντων, είναι απορριπτέοι ως αλυσιτελώς προβαλλόμενοι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας, σύμφωνα με τους οποίους εσφαλμένα υπολαμβάνει η προσβαλλόμενη ότι η ανάδοχος θα έχει εξοφληθεί για το 65% του συμβατικού αντικειμένου με την καταβολή της 1^{ης} τμηματικής πληρωμής, η δε ελεγχόμενη τροποποίηση δεν αυξάνει το ποσοστό της προκαταβολής.

7.2. Αλυσιτελώς, ενόψει των προεκτεθέντων στη σκέψη 7.1. της παρούσας, προβάλλεται περαιτέρω από την προσφεύγουσα ότι η προκείμενη τροποποίηση δεν επιφέρει ουδεμία απολύτως μεταβολή άμεση ή έμμεση του ύψους του τιμήματος, ώστε η κρίση περί μεταβολής της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης υπέρ της αναδόχου είναι αβάσιμη, καθώς, όπως προεκτέθηκε, στα ουσιώδη στοιχεία της σύμβασης περιλαμβάνονται οι όροι πληρωμής του συμβατικού τιμήματος (βλ. σκέψη 3.3. της παρούσας), η τροποποίησή τους δε εν προκειμένω κατά τρόπο μη επιτρεπτό από το άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης, ερμηνευόμενο συνδυαστικά με το άρθρο 6.1.2. αυτής, στο οποίο παραπέμπει, επάγεται, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν στη σκέψη 7.1. της παρούσας, την ανατροπή της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης σε βάρος της αναθέτουσας αρχής ως προς τη σχέση των όρων παροχής-αντιπαροχής, τούτο δε ανεξαρτήτως της μη μεταβολής του ύψους του συμβατικού τιμήματος.

7.3. Περαιτέρω, αλυσιτελώς προβάλλεται από την προσφεύγουσα ότι η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν επηρέασε το αποτέλεσμα της διαγωνιστικής διαδικασίας, στην οποία η τιμή δεν υπήρξε το καθοριστικό κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης, καθώς οι προσφορές των λοιπών δύο συμμετασχόντων στο διαγωνισμό οικονομικών φορέων αποκλείστηκαν λόγω μη πλήρωσης των τεχνικών προδιαγραφών, τούτο δε, διότι: η πρόβλεψη ενός τρίτου τρόπου πληρωμής, διαφορετικού των δύο ήδη προβλεπόμενων στη διακήρυξη, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι θα μπορούσε να οδηγήσει στη συμμετοχή περισσότερων οικονομικών φορέων στη διαγωνιστική διαδικασία. Ειδικότερα, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στη σκέψη 7.1. της παρούσας, ο μη προβλεπόμενος στη διακήρυξη τρόπος πληρωμής του άρθρου 8 του σχεδίου της 2^{ης} τροποποίησης της σύμβασης είναι ευνοϊκότερος για τον ανάδοχο σε σχέση με τους προβλεπόμενους στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης δύο τρόπους πληρωμής, στην προκείμενη δε διαγωνιστική διαδικασία δεν αναπτύχθηκε επαρκής ανταγωνισμός, καθώς συμμετείχαν μόνο τρεις οικονομικοί φορείς, ώστε, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι λοιποί οικονομικοί φορείς εμποδίστηκαν λόγω των αρχικών, λιγότερο ευνοϊκών όρων να υποβάλουν προσφορά ή ότι θα ενδιαφέρονταν να υποβάλουν προσφορά λόγω των νέων συμβατικών όρων.

7.4. Αβασίμως περαιτέρω η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι μη νομίμως κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ότι οι γεωπολιτικές εξελίξεις σε

παγκόσμιο επίπεδο και η αβεβαιότητα, που προκάλεσαν στις αγορές ήταν γεγονότα απολύτως γνωστά τόσο στην αναθέτουσα αρχή όσο και στην προσφεύγουσα κατά το χρόνο δημοσίευσης της διακήρυξης και διαμόρφωσης των οικονομικών προσφορών, ώστε δε συνιστούν απρόβλεπτες περιστάσεις, απορριπτομένων συνακόλουθα ως αλυσιτελώς προβαλλομένων των περαιτέρω ισχυρισμών της περί συνδρομής απροβλέπτου ενόψει του ότι οι προμηθευτές απαιτούν λόγω των προεκτεθέντων περιστάσεων σημαντικές προκαταβολές, ενδιάμεσες καταβολές και εξοφλήσεις πριν τις παραδόσεις/εγκαταστάσεις των προϊόντων τους, με αποτέλεσμα να ανατρέπεται ο οικονομικός προγραμματισμός της σύμβασης σε βάρος της. Τούτο δε διότι: α. Στο άρθρο 2.4.4 «Περιεχόμενα Φακέλου «Οικονομική Προσφορά»/ Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών», το οποίο με τη συμμετοχή της στο διαγωνισμό ρητά αποδέχθηκε η προσφεύγουσα, αναφέρεται ότι: «Ο υποψήφιος με την υποβολή της προσφοράς του έχει λάβει γνώση των κρατουσών συνθηκών εν γένει λόγω της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία και της ενεργειακής κρίσης και όπως τούτο έχει συνυπολογισθεί με την υποβολή της προσφοράς του». Οι επικαλούμενες, επομένως, από την προσφεύγουσα γεωπολιτικές συνθήκες ήταν ήδη γνωστές, όπως ορθώς κρίθηκε από το Κλιμάκιο, ήδη κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς της. β. Εξάλλου, με την επίκληση, μεταξύ άλλων, των αυτών συνθηκών, των οποίων ήταν ήδη σε γνώση με την υποβολή της προσφοράς της, στις 2.4.2025 υπέβαλε αίτημα τροποποίησης του τρόπου πληρωμής αιτούμενη την εφαρμογή του 2^{ου} τρόπου πληρωμής, που προέβλεπε το άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης, υποστηρίζοντας ότι η αλλαγή, την οποία ζητούσε στον τρόπο πληρωμής, συνιστούσε τη βέλτιστη λύση, που θα εξασφαλίσει την επιτυχή υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου, ότι η χορήγηση της προκαταβολής θα επιφέρει οικονομική ρευστότητα, η οποία θα επιτρέψει στην ανάδοχο την εύρυθμη και απρόσκοπτη χρηματοδότηση των αυξημένων τεχνολογικών απαιτήσεων της σύμβασης, ότι θα αποτελέσει κίνητρο για τους κάθε είδους προμηθευτές για την άμεση έναρξη της προμήθειας των υλικών και της εγκατάστασης και ότι έτσι, ελαχιστοποιούνται, άλλως εξαλείφονται οι όποιοι κίνδυνοι για καθυστερήσεις – ματαιώσεις στην προμήθεια των υλικών, και συνακόλουθα αποφεύγεται η καθυστέρηση στην υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου, καθώς και ότι θα «κλειδώσει» τις τιμές των υλικών – υπηρεσιών και έτσι θα αναχαιτίσει τυχόν νέες ανατιμήσεις, διασφαλίζοντας την ανάδοχο από υπερκοστολογήσεις, αλλά και περαιτέρω μη ελεγχόμενες και μη προβλεπόμενες αναθεωρήσεις (βλ. αναλυτικά σκέψη 4.4. της παρούσας). Κατόπιν δε της υπογραφής της 1ης τροποποιητικής σύμβασης στις 19.5.2025 και της είσπραξης στις 30.5.2025 προκαταβολής ύψους 4.009.746,00 ευρώ, λίγες μόνο ημέρες μετά, ήτοι στις 13.6.2025, η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτημα εκ νέου τροποποίησης του προβλεπόμενου

στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπου πληρωμής, επικαλούμενη τις αυτές επικρατούσες συνθήκες στις διεθνείς αγορές. Εξάλλου, βάσει των στοιχείων, που η ίδια επικαλείται στο από 3.9.2025 υπόμνημά της, για το διάστημα από 3.6.2025 έως 25.7.2025 προέβη σε εξόφληση προκαταβολών μέρους του υπό προμήθεια εξοπλισμού συνολικής αξίας 1.465.723,00 ευρώ, που υπολείπεται σημαντικά της ληφθείσας προκαταβολής ύψους 4.009.746,00 ευρώ.

7.5. Αλυσιτελώς περαιτέρω η προσφεύγουσα προβάλλει τους ισχυρισμούς ότι το γεγονός ότι πληρούσε τα κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας της διακήρυξης δεν της στερεί το δικαίωμα διεκδίκησης της αποκατάστασης της ανατραπείσας σε βάρος της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης, ενώ το ότι είχε μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 10.000.000 ευρώ κατά την τριετία προ της δημοσίευσης της διακήρυξης δεν συνεπάγεται ότι αυτομάτως δεσμεύεται το ποσό αυτό για την εξυπηρέτηση των αναγκών της σύμβασης ούτε υποδηλώνει ότι ανέλαβε το ρίσκο χρηματοδότησης της σύμβασης εξ ιδίων κεφαλαίων μέχρι του ποσού αυτού ανεξαρτήτως της συνδρομής περιστατικών ανωτέρας βίας, όπως οι διεθνείς χρηματοοικονομικές εξελίξεις, που μεσολάβησαν μέχρι σήμερα. Οι ως άνω ισχυρισμοί προβάλλονται αλυσιτελώς, καθώς, όπως προεκτέθηκε στη σκέψη 7.4. της παρούσας, δε συνέτρεξαν εν προκειμένω, απρόβλεπτες περιστάσεις υπό την έννοια του άρθρου 132 παρ. 1 εδ. γ' του ν. 4412/2016, επιφέρουσες την ανατροπή της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης σε βάρος της αναδόχου, όπως ορθώς κρίθηκε από το Κλιμάκιο, ενώ στο πλαίσιο της 1^{ης} τροποποίησης της σύμβασης κατόπιν αιτήματος της αναδόχου για την εφαρμογή του 2^{ου} προβλεπόμενου στο άρθρο 5.1.1. της διακήρυξης τρόπου πληρωμής, αυτή έλαβε στις 30.5.2025, όπως προεκτέθηκε, την αιτηθείσα από αυτήν προκαταβολή ύψους 4.009.746,00 ευρώ, η οποία θα της διασφάλιζε, όπως υποστήριζε, επαρκή οικονομική ρευστότητα για την επιτυχή υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου.

7.6. Τέλος, ενόψει των προεκτεθέντων, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι είναι εσφαλμένη η κρίση της προσβαλλομένης αναφορικά με την μη αιτιολόγηση των ανακατανομών του συμβατικού αντικειμένου του Παραρτήματος της ελεγχόμενης τροποποίησης, καθώς, όπως ορθώς κρίθηκε από το Κλιμάκιο, δεδομένου ότι το υποβληθέν σχέδιο τροποποίησης του άρθρου 8 της αρχικής σύμβασης δεν είναι νόμιμο, συνακόλουθα μη νόμιμο είναι και το επισυναπτόμενο στο σχέδιο αυτό Παράρτημα Ι, το οποίο έχει συνταχθεί βάσει της μη επιτρεπτής τροποποίησης του τρόπου πληρωμής του συμβατικού τιμήματος.

8. Κατ' ακολουθίαν, πρέπει να απορριφθεί η ένδικη προσφυγή και να μην ανακληθεί η προσβαλλόμενη πράξη.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την προσφυγή.

Δεν ανακαλεί την 216/2025 Πράξη του Στ' Κλιμακίου (Β' Θερινό) του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε, μέσω τηλεδιάσκεψης, στις 3 Σεπτεμβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΤΑΓΑΡΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, την 1^η Οκτωβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**